

Aanvulling beschrijvingsbrief

44ste jaarlijkse algemene vergadering
(86ste algemene vergadering)

HERZIENE AGENDA

in verband met het feit dat de 85ste algemene vergadering de behandeling van de nota „Ongebroken lijnen - een beraal perspectief” niet heeft kunnen fronden zullen de resterende hoofdstukken VIII, IX en X worden toegevoegd aan de agenda van de komende 44ste jaarlijkse algemene vergadering op wel op de zaterdag! Om een en ander mogelijk te maken is daartoe de agenda van belangrijke mate gewijzigd!

Het hoofdbestuur verzoekt de besturen van de afdelingen hun afgevaardigden naar in het bijzonder op te wijzen.

De agenda voor de JAV is met behoud van de nummers van de verschillende agendapunten de volgende:

Vrijdagmorgen 26 april, 10.30 uur

1. Opening.
2. Vaststelling reglementen EP en EK.
3. Voorstellen van afdelingen en centrales.
4. Bespreking van het beleid van het hoofdbestuur.

Vrijdagmiddag 26 april, 14.00 uur

1. Eventuele voortzetting behandeling punten 10, 2 en 3.
2. Benoeming van een commissie van drie leden enz.
3. Voorstel hoofdbestuur inzake hoogte contributie '92 en verdeling contributiegelden.
4. Verkiezing leden van het hoofdbestuur.
5. Afscheid van de hoofdbestuurleden die zijn afgetreden en welkom aan en installatie van de nieuwe leden van het hoofdbestuur.
6. Bespreking beleid Kamerfracties en van de leden Europees Parlement (stellen van vragen).

Vrijdagavond 26 april, 19.30 uur

1. Redevoeringen van voorzitters
2. Bespreking van het beleid van de Kamerfracties en van de VVD-leden Europees Parlement (beantwoording).

Zaterdag 27 april, 09.30 uur

1. Voortzetting behandeling nota commissie Hoofdlijnen, de hoofdstukken VIII, IX en X.
2. Redevoering door de voorzitter van de VVD Eerste-Kamerfractie, ir. D. Luteijn.
3. Rondvraag.
4. Sluiting door de voorzitter.

N.B. Einde van de vergadering te verwachten rond 16.00 uur.

Bij het hoofdbestuur zijn tot en met 4 maart 1991 op de beschrijvingsbrief voor de 44ste jaarlijkse algemene vergadering (te houden op 26 en 27 april 1991 in Grand Hotel Krasnapolsky, Dam 9 te Amsterdam) - gepubliceerd in het januarinum van Vrijheid en Democratie - de ondervolgende moties en/of amendementen binnengekomen die in deze aanvulling nader worden vermeld.

2c. Standpunt hoofdbestuur inzake taakstelling en positie van de Commissie van Beroep

Op verzoek van het hoofdbestuur heeft de Commissie van Beroep in een notitie haar taakstelling en positie, in het kader van het verenigingsrecht, neergelegd. Het hoofdbestuur is het met de strekking van het in de notitie gestelde eens. Daar de notitie voorts de nodige informatie bevat wordt deze als bijlage (I) in deze aanvulling op de beschrijvingsbrief gepubliceerd.

2d. Standpunt hoofdbestuur inzake het (opnieuw) instellen van een commissie Sport en Recreatie

Bij de samenstelling van de huidige commissie-indeling is gekozen voor een meer globale indeling dan een aantal jaren geleden het geval was. Het aantal commissies is toen teruggebracht van enkele tientallen tot 19.

Hoewel het hoofdbestuur er begrip voor heeft dat in vakkringen het bestaan van een dergelijke commissie op prijs wordt gesteld meent het toch dat ook in een direct contact tussen deze deskundigen en de betreffende woordvoerders van de fracties aandacht voor de problemen kan worden gevraagd.

3. Bespreking van het beleid van het hoofdbestuur

1. Motie: afdeling Groningen Betreft: agendapunt 3

Tekst:

Bij nieuw te ondernemen activiteiten wordt bij de start een datum vastgesteld waarop de uitvoering van de activiteit wordt geëvalueerd.

Advies hoofdbestuur:

Het hoofdbestuur is reeds thans bezig overeenkomstig deze motie een dergelijk schema op te stellen met daarbij het moment te vermelden van een mogelijke evaluatie.

2. Motie: afdeling Groningen Betreft: agendapunt 3

Tekst:

De activiteiten, die door de vergadering worden aangenomen of door het hoofdbestuur worden overgenomen, dienen door het hoofdbestuur te worden voorzien van een tijdspad.

Deze tijdsplanning wordt in het te publiceren activiteitenprogramma van 1992 opgenomen, voor zover de afwikkeling niet reeds in 1991 heeft plaatsgevonden.

Advies hoofdbestuur:

Zie het gestelde onder 1.

3a. Voortgangsrapportage Verenigingsplan daarbij te betrekken het eerste deel van de nota „Ruimte voor liberalisme”

3. Motie: afdeling Haarlem Betreft: agendapunt 3a

Tekst:

De algemene vergadering van de VVD, constaterende dat deel I van „Ruimte voor Liberalisme” zeven stellingen geeft over het functioneren van de VVD als liberale partij, besluit de stellingen ieder afzonderlijk in stemming te brengen.

Advies hoofdbestuur:

Het hoofdbestuur neemt het gestelde in deze motie over en onderschrijft de inhoud van de stellingen met dien verstande dat stelling 4 niet mag worden gelezen als een absoluut vaststaande procedure maar dat elementen eruit in de toekomst bruikbaar kunnen zijn. Vooralsnog wil het hoofdbestuur vasthouden aan de in het Verenigingsplan uitgezette lijnen.

4. Motie: afdeling Haarlem Betreft: agendapunt 3a

Tekst:

De algemene vergadering van de VVD constaterende dat deel I van „Ruimte voor liberalisme” een positieve bijdrage levert aan het goed functioneren van de VVD als liberale partij, besluit deel I van „Ruimte voor liberalisme” aan te nemen als uitgangspunt van beleid, draagt het hoofdbestuur op om dit beleid uit te voeren en binnen een jaar over de

voortgang daarvan te rapporteren.

Advies hoofdbestuur:

Zie het gestelde onder 3.

5. Motie: oc. Duin- en Bollenstreek Betreft: agendapunt 3a

Tekst:

De oc. Duin- en Bollenstreek op 28 februari 1991 in vergadering bijeen, in het kader van de discussie over de nota Ruimte voor liberalisme, deel I, spreekt haar instemming uit met de stellingen t/m 7, maar voegt daaraan toe dat het haars inziens aan de mogelijkheid om tot de politieke inhoudelijke discussie te komen ontbreekt, omdat de discussies met betrekking tot reglementen te veel beslag leggen op de beschikbare vergaderdij; en stelt voor dat wijziging van de reglementen voor een periode van 5 jaar wordt opgeschort, zodat de beschikbare tijd kan worden besteed aan de zonnige politieke discussie; en gaat over tot de orde van de dag.

Advies hoofdbestuur:

Het hoofdbestuur wijst deze motie af. De werkzaamheden t.b.v. het opstellen van nieuwe reglementen zijn in een gevorderd stadium. Zij zullen nog dit jaar voor besluitvorming aan de algemene vergadering worden voorgelegd (zie ook 3a onder 2).

3a. 1. Inhoudelijke discussie

In 1991 zullen 2 themacongressen gehouden worden, zoals bedoeld in het Verenigingsplan,

ten eerste: op 1 juni 1991, een themacongres gewijd aan de stimulerende liberale staat, thans onder de titel „de stimulerende democratie”.

Hiertoe is een werkgroep ingesteld onder voorzitterschap van de heer Drijber, waarin verder zitting hebben: de dames De Vrey, De Graaff, de heren Van Hoof (secr.), Lauxtermann, Cleton, De Hart, Korthals Altes, Wiebenga, De Vries, Nord, Polak en Groeneveld.

Deze werkgroep zal per 1 maart 1991 klaar zijn met de opdracht. In de maart-, april- en meinnummers van Vrijheid en Democratie zullen achtereenvolgens publikaties verschijnen van de hand waarvan kamercentrales en afdelingen over de materie zullen discussiëren. Inmiddels is er in verschillende kamercentrales iemand aangewezen als contactpersoon tussen hoofdbestuur en afdelingen om de discussie op basis- en middenveldniveau te stimuleren. Aan de partijraad van 8 juni a.s. zullen eventuele uitkomsten ter besluitvorming worden voorgelegd.

Op 9 november 1991 zal een themacongres gehouden worden, gewijd aan het thema „Ontgroening, vergrijzing”. Er is in overleg met het cluster inhoudelijke discussie een werkgroep ingesteld die zich over dit onderwerp gaat buigen.

In 1992 zullen drie themacongressen gehouden worden, zeer vermoedelijk over de volgende onderwerpen:

1. volksgezondheid, toegespitst op grenzen aan de zorg;
2. onderwijs;
3. Europa.

Het cluster inhoudelijke discussie doet hierover zeer binnenkort aanbevelingen.

Voorts zijn enkele commissies bezig zelf themabijeenkomsten te organiseren, met name de Landbouwcommissie, de commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de commissie Volkshuisvesting, die thans commissies „Wonen en Bouwen” heet. De commissies die zo'n themabijeenkomst organiseren zullen hiertoe een globaalplan indienen bij het hoofdbestuur.

Het hoofdbestuur is momenteel bezig

met het samenstellen van een werkgroep, ook weer in overleg met het cluster inhoudelijke discussie, die zich zal buigen over de landbouwproblematiek in directe samenhang met een bijbehorende visie op de milieuproblematiek, waaraan tevens aspecten van de problemen op het platteland gekoppeld zullen worden. Ten grondslag aan dit laatste onderdeel ligt een pamflet van de heer Te Veldhuis. De Tweede-Kamerfractie van de VVD heeft aangegeven hiervoor belangstelling te hebben en de uitkomsten zijn dan ook bedoeld ter ondersteuning van de fractie. De werkgroep zal bestaan uit leden van de commissie landbouw, milieu, financieel-economische Zaken (om een en ander zoveel mogelijk van een kostenplaatje te voorzien), onderwijs, midden- en kleinbedrijf. Adviseur zal in ieder geval de heer Te Veldhuis zijn.

Ten slotte ligt het in het voornemen binnenkort een notitie te publiceren waarin behalve aan bovengenoemde twee soorten themacongressen ook aandacht zal worden geschonken aan een derde mogelijkheid tot inhoudelijke discussies. Het is het hoofdbestuur gebleken dat sommige commissies grote behoefte hebben aan bijeenkomsten, die niet zozeer een informatie en ondersteunend als wel een discussie-karakter hebben. Ook uit de partij ontvangt het hoofdbestuur dergelijke signalen. Het lijkt het hoofdbestuur een goede zaak om dan werkelijke discussie, ook die waarin meningen botsen en die niet tot een eensgezind resultaat leidt, weer meer kansen te geven.

3a. 2. Selectie, kandidaatstelling en begeleiding

Tot op heden is het hoofdbestuur er in geslaagd de volgende aanbevelingen in concrete reglementering uit te werken, n.l.: het reglement TK met het instellen van een commissie die zal worden belast met het aanzoeken en selecteren van mogelijke kandidaten voor de eerstvolgende Tweede-Kamerverkiezing. Een en ander is door de 84ste algemene vergadering, gehouden op 8 september 1990, met grote meerderheid van stemmen goedgekeurd.

Op de algemene vergadering van 26 en 27 april liggen de herziene reglementen EP en EK ter goedkeuring voor, terwijl het reglement voor provinciale staten en gemeenteraad in bewerking zijn en aan de 87ste algemene vergadering ter bespreking worden voorgelegd op 4 en 5 oktober a.s. Alle reglementen zullen geënt zijn op het reglement TK, hetgeen inhoudt dat de aanloop van alle reglementen vrijwel conform zal zijn.

Rest nog de wijziging van statuten en reglementen. Het hoofdbestuur zal er naar streven alles nog voor het einde van het jaar 1991 gereed te hebben. Echter, nu reeds een harde toezegging doen dat alle statuten en reglementen ook nog in 1991 aan de algemene vergadering zullen worden voorgelegd, lijkt het hoofdbestuur te prematuur.

In een politieke vereniging dient rekening te worden gehouden met onverwachte ontwikkelingen en dat vraagt om een niet te knellende programmering. Hetgeen onverlet het feit laat dat in het najaar van 1991 aan de partij een redelijke tijd gegund dient te worden om zich over wijzigingen te buigen.

3b. Beleid Vrijheid en Democratie in het kader van de A. W. Abspoelstichting

Het hoofdbestuur heeft een kleine commissie ingesteld voor het doen uitvoeren van een NIPO-onderzoek onder de lezers van Vrijheid en Democratie en het begeleiden daarvan. De algemene vergadering in 1990 had daarom verzocht. Deze commissie bestond uit: de heren E. L. Hozee, T. P. Monkhorst en M. Wigman. Op basis van de resultaten van het NIPO-onderzoek trok deze commissie een aantal conclusies (zie bijlage II). De resultaten van het onderzoek zijn neergelegd in omvangrijke rapporten, waarvan de samenvattingen op aanvraag worden toegezonden en het cijfermateriaal ter inzage op het algemeen secretariaat beschikbaar is.

Het hoofdbestuur heeft de aanbevelingen van de commissie besproken met de commissie zelf, met de redactieraad van Vrijheid en Democratie en met de redactie. Stappen zijn gezet en worden genomen om de door de commissie bepleite modernisering gestalte te geven.

3c. 1 Voortgangsrapportage Jongerenbeleid mede in het kader van de SWO

Sinds 1 januari 1990 is de samenwerkingsovereenkomst VVD/JOVD '90-'95, kortweg SWO, van kracht. Een overeenkomst die beduidend afwijkt van haar voorganger; zij regelt nog slechts zaken die direct verband houden met het onderwerp van de overeenkomst n.l. samenwerking op een aantal terreinen van jongerenbeleid. De beperkte omvang en de eenvoud van de overeenkomst verhogen de duidelijkheid van het stuk aanzienlijk. De mogelijkheden om binnen de VVD tot specifieke activiteiten van en voor jongeren te komen, zijn vastgelegd. De commissie Jongerenbeleid VVD/JOVD, ingesteld bij SWO '85-'90, is gecontinueerd. Namens de VVD hebben daarin zitting mevrouw A. C. den Ottelander en de heren J. W. Remkes en N. R. N. de La Rive Box. In overleg met beide organisaties is de heer drs. L. M. L. H. A. Hermans bereid gevonden het voorzitterschap van de commissie op zich te nemen.

De taakstelling van de commissie is aangepast aan de veranderde opzet van de SWO; zij richt haar advisering voorlopig op de problematiek rond de opvang van jongeren. De commissie heeft in het verslagjaar tweemaal vergaderd. Groot succes is ook dit jaar de topkadertraining jongeren VVD/JOVD geweest. De werkgroep, bestaande uit jongeren uit de VVD en JOVD-leden koos voor het onderwerp: „Menselijk leven - maatschappelijke gevolgen van bio(medische) technieken”. Onder voorzitterschap van mevrouw Erica Terpstra werd op 7 en 8 april serieus gewerkt op basis van deze probleemstelling. De werkgroep maakt het zichzelf en de cursisten niet altijd eenvoudig door de keuze van een „moeilijk” onderwerp. Toch is het goed dat juist jonge mensen kiezen voor behandeling van problemen waarover de politieke discussie in de nabije toekomst zal moeten plaatsvinden.

De regionale kadertrainingen, op te zetten naar analogie van de topkadertraining VVD/JOVD, hebben niet het verwachte succes gehad. De initiatieven komen in de diverse kamercentrales slechts aarzelend van de grond. Toch zijn de trainingen in het werkplan 1991 opnieuw opgenomen. De landelijke commissie Jongerenbeleid kwam in het verslagjaar tweemaal bijeen te weten op 18 juni en 26 november.

De matte stemming t.a.v. jongeren in jongerenbeleid in de VVD (enthousiaste uitzonderingen daargelaten) weerspiegelt zich ook in het deelnemen aan de vergadering van de LCJ. Slechts weinig kamercentrales zijn regelmatig vertegenwoordigd, een grote zorg voor het hoofdbestuur. Dat binnen de VVD het afgelopen jaar veel energie is gestoken in andere zaken, is logisch. Nu echter zullen hoofdbestuur en kader aandacht dienen te besteden aan de toekomst van de VVD. Een toekomst waarvan jongeren de motor moeten zijn.

Begeleiding en opvang van jongeren in de partij heeft sterk de aandacht van het hoofdbestuur. Naar het hoofdbestuur verwacht, ook die van het kader van de partij.

3d. Beleid vorming en scholing in het kader van de Haya van Somerenstichting

Het vormings- en scholingsbeleid blijft onverminderd gericht op vergroting van de kwaliteit en vermindering van vrijblijvendheid. Het ontwikkelen van nieuwe en verbeteren van bestaande cursussen is één instrument daartoe. Een kwalitatieve en kwantitatieve versterking van het corps van inleiders en trainers een tweede. Als derde instrument kan worden beschouwd: het opbrengen van meer structuur in de samenstelling en de wijze van werken van de grote groep vrijwillige vormings- en scholingsfunctionarissen in de partij.

De leergang Gemeenteraad heeft in een grote behoefte voorzien. Niet eerder in de geschiedenis van de VVD hebben in korte tijd meer dan duizend cursisten zich in één aspect van het politieke functioneren laten (bij)scholen. De vaktechnische cursussen kunnen in de loop van deze zittingsperiodes van de gemeenteraden regelmatig worden gegeven.

In korte tijd is een cursus provinciale staten ontwikkeld en voor een - naar zijn aard veel kleinere - groep zeer gemotiveerde cursisten gegeven.

De in het Verenigingsplan aangekondigde cursus Liberalisme II heeft een aantal malen plaatsgevonden voor kleine en in het algemeen enthousiaste cursisten. Een aantal van hen is uitgenodigd om in het vervolg op te treden als inleider voor Liberalisme I. Zowel versterking van het corps inleiders als de in 4.2.7 van het Verenigingsplan bedoelde nazorg worden hiermee nagestreefd.

Ten behoeve van een ieder in de partij, die met de pers en andere media in contact kan komen is een cursus public relations ontwikkeld. Er is een begin gemaakt met mediatraining voor hen die veelvuldig voor de taak staan, de partij via de massamedia te presenteren.

Ook in 1990 is voor een 25-tal cursisten een topkadercursus van drie weekenden gegeven met als thema „sociale vernieuwing”. De topkadercursus 1991 over onderwerpen die samenhangen met de inrichting van Nederland - ruimtelijk, bestuurlijk en economisch - is in voorbereiding. Voor het eerst is - als experiment voor een klein aantal voormalige topkadercursisten - een vervolgcursus georganiseerd.

Aan de wens van de 43ste jaarlijkse algemene vergadering in Zwolle om helderheid te verschaffen over de mogelijkheid om tegen een verlaagd tarief cursussen te volgen, is na een advies door de LCV, voldaan. Ook heeft het hoofdbestuur - eveneens geadviseerd door de LCV - duidelijker regels gesteld omtrent de toelating tot de middenkadercursussen.

Het is van het allergrootste belang, het grote aantal leden van de partij dat op afdelings- of centraleniveau verantwoordelijk is voor vorming en scholing, op een gestructureerde wijze te laten samenwerken. In een poging, hieraan vorm te geven is de stuurgroep van de Haya van Somerenstichting begonnen aan een „tournee” langs de kamercentrales.

Parallel met de ingevoerde certificering wordt een bestand van cursisten bijgehouden. Het hoofdbestuur streeft er naar, nog voor de jaarlijkse algemene vergadering een principebesluit te nemen over het opzetten van een hanteerbaar deskundigenbestand.

6. Motie: kamercentrale Den Helder Betreft: agendapunt 3d

Tekst:

Gezien het feit, dat het welslagen van een cursus afhangt van onder andere goed opgeleide inleiders/cursusleiders is de kamercentrale Den Helder van mening dat,

- voor alle cursussen die de VVD verzorgt er een gestructureerde werving, selectie en opleiding van inleiders tot stand dient te komen;
- voor de opleiding van inleiders ook gebruikt gemaakt dient te worden van externe deskundigen;
- deze externe deskundigen ook als inleiders ingeschakeld moeten kunnen worden;
- er op deze wijze een permanent bestand van goede inleiders moet worden gevormd.

Toelichting:

Voor wat betreft het kostenaspect van deze motie wordt verwezen naar een destijds ingediende motie van deze kamercentrale over dit onderwerp.

Advies hoofdbestuur:

Het hoofdbestuur verwijst naar de rapportage in 3d. Het hoofdbestuur is van mening dat aan de wens van de KC Den Helder wordt voldaan, waarbij tevens een evenwicht is gevonden tussen de inschakeling van externe deskundigen en de hoogte van de cursusgeldten. Een verdere verschuiving in de door de KC Den Helder gewenste richting zal aanzienlijke financiële consequenties met zich brengen.

7. Motie: kamercentrale Den Helder Betreft: agendapunt 3d

Tekst:

Gezien het feit, dat het moeilijk is, meer dan tot nu toe het geval is, leden te motiveren tot het volgen van cursussen, is de kamercentrale Den Helder van mening dat voor alle cursussen die de VVD verzorgt er gestructureerde landelijke campagnes dienen te worden georganiseerd om de ervoor in aanmerking ko-

mende leden krachtig te motiveren cursussen te gaan volgen.

Advies hoofdbestuur:

Zie de rapportage onder 3d. In het algemeen kan niet worden geconstateerd dat de animo voor het volgen van cursussen terugloopt. Hier ligt bovendien ook een belangrijke taak voor afdelingen en centrales. Waar nodig en gewenst zal het hoofdbestuur ondersteuning verlenen.

3e. Beleid public relations en propaganda

1. Sinds het verschijnen van het Verenigingsplan hebben zich t.a.v. leden- en kiezersbestand belangrijke ontwikkelingen voorgedaan. Het ledental heeft een dalende trend vertoond, de electorale aanhang (volgens de polls) tot in het najaar 1990 een dalende en vervolgens (ook weer volgens de polls) een licht stijgende. Een en ander resulteerde bij de jl. gehouden Statenverkiezingen in een bescheiden electorale winst voor de VVD.

De verhouding ledental : electorale aanhang is thans derhalve 1 : 15,8. De ombuiging van de electorale curve zal hopelijk ook een ombuiging voor de ledenbestand-curve betekenen.

Het bovenstaande laat overigens onverlet het in paragraaf 2.1 van het Verenigingsplan geformuleerde.

2. Inmiddels hebben een aantal vormen van strategisch overleg en communiceren zoals verwoord in de aanbeveling van paragraaf 2 van het Verenigingsplan, meer „body” gekregen.

Hierbij dient genoemd te worden de communicatiecluster, waar een goede vorm van communicatie plaats vindt tussen fractie en hoofdbestuur in alle zaken de onderdelen campagne, voorlichting en p.r. betreffende.

Onder verantwoordelijkheid van de fractie verschijnt opnieuw één maal per week de VVD-expressie. De uitgave hiervan blijkt goed in een behoefte te voorzien voor wat betreft het informeren van het vrijwillig kader.

Gekozen is voor een structurele campagne. Niet alleen slechts in de periode direct voor de verkiezingen, maar bij voortduring zal de VVD onder de aandacht van de kiezer worden gebracht. De thans hiervoor beschikbaar zijnde gelden moeten echter ontoereikend worden geacht.

Professionele ondersteuning heeft geleid tot een communicatiestrategie op korte en lange termijn. Uitwerkingen van deze strategie zijn inmiddels gerealiseerd in de vorm van een ontwikkelde reclamecampagne en een uitgevoerd kwalitatief onderzoek.

Uitwerking van overige onderdelen van deze communicatiestrategie zoals ledenwerving, herziening van campagnemateriaal, media-training, etc. zijn reeds ingezet of zullen binnenkort ter hand worden genomen.

3f. Beleid inzake contacten VVD met overige liberale partijen en geestverwanten i.h.b. in Midden- en Oost-Europa mede in het kader van de D. W. Dettmeijerstichting

Het afgelopen jaar zijn de werkzaamheden van de VVD op het internationale vlak sterk uitgebreid. De ontwikkelingen in Oost-Europa en daarmee verbonden het oprichten van de Dettmeijerstichting hebben nieuwe activiteiten gegeven naast de reeds bestaande via de Liberale Internationale en de ELD. Het jaar 1991 zal hiervan een voortzetting zijn.

De agenda voor de Liberale Internationale volgt het normale patroon, waarbij het jaarcongres zal plaatsvinden op 6 en 7 september in Luzern. De rechten voor minderheden zullen bij dit congres als hoofdthema centraal staan. J. D. Blaauw vertegenwoordigt de VVD in de themawerkgroep. Verder is het de verwachting dat nog meer liberale groeperingen/partijen uit Midden- en Oost-Europa aansluiting bij de LI zullen zoeken. Ook de Federatie ELD volgt het normale patroon van activiteiten. Wel wordt gewerkt aan een aanpassing van de statuten en reglementen, enerzijds voor het opheffen van onvolkomenheden en anderzijds om het mogelijk te maken dat ook Europese liberale partijen in de EG-lidstaten tot de Federatie kunnen toetreden. Het jaarcongres wordt op 6

en 7 juni in Poitiers gehouden. In de discussie zal het milieubeleid centraal staan. Dr. R. Braams is voorzitter van de werkgroep die dit voorbereidt.

Doordat ook voor 1991 een subsidie is toegekend kan de Dettmeijerstichting haar werkzaamheden voortzetten.

Reeds in januari is een seminar gehouden in Praag voor nieuw gekozen liberale Tjechische gemeenteraadsleden. Vervolgens zijn in de afgelopen maanden kleine groepen uit Hongarije en Tsjechoslowakije naar Nederland gekomen om gedurende een aantal dagen kennis op te doen van de VVD in al haar geledingen en van het Nederlandse democratische stelsel en de politieke issues. De tweede helft van mei zal de Dettmeijerstichting/VVD samen met de NDI/Democraten USA een seminar organiseren in de buurt van Praag voor een tachtigtal deelnemers uit Midden- en Oost-Europa. Ook later in het jaar zullen er diverse trainingen en seminars worden georganiseerd. Uiteraard zijn er naast alle hiervoor genoemde activiteiten ook nog de nodige bilaterale internationale contacten, zowel in binnen- als buitenland.

5. Voorstel hoofdbestuur inzake hoogte van de contributie '92 en verdeling van de contributiegelden

8. Motie: afdeling Tilburg Betreft: agendapunt 5

Tekst:

De vaststelling van de contributie over het jaar 1992 wordt verschoven naar een volgende algemene vergadering in het najaar van 1991, zodat rekening kan worden gehouden met de financiële consequenties van de ingeslagen weg met betrekking tot het PR/propaganda beleid.

Toelichting:

De voorstellen van PPGH/JWT zijn tot op dit moment enthousiast onthaald. De voorgestelde weg getuigt van een nieuw elan, een frisse doelgerichte en professionele aanpak. De financiële consequenties zijn nog onduidelijk, de mogelijke resultaten van fundraising nog onbekend.

Als de VVD kiest voor deze nieuwe aanpak, dan moet er mogelijk meer geld worden opgebracht. Zo'n belangwekkende „investering” kan gedeeltelijk door de leden worden gefinancierd. Een eventuele verhoging van de contributie kan dan worden overwogen, waarbij de additionele opbrengst volledig ten goede komt van het PR-beleid op zowel landelijk, regionaal als plaatselijk niveau.

Advies hoofdbestuur:

Het is ongewenst thans over te gaan tot contributieverhoging. Wel zal t.z.t. een en ander moeten worden overwogen als nog meer zicht is verkregen op het continue pr-beleid.

11. Bespreking van het beleid van de Kamerfracties en van de VVD-leden in het Europees Parlement

9. Motie: afdeling Steenberg Betreft: agendapunt 11

Tekst:

Opheffing van de „vervoersgebieden” uit de Wet Personenvervoer.

Toelichting:

Dankzij acties van Amsterdamse taxichauffeurs hebben wij kunnen vernemen dat in de Wet Personenvervoer bepaald wordt dat een taxi in zijn eigen vervoersgebied wel een klant buiten zijn regio mag vervoeren, maar dat deze perse leeg terug moet naar zijn vervoersgebied. Deze wet brengt extra brandstofgebruik, milieuvervuiling en filevorming met zich mee.

Advies hoofdbestuur:

De Tweede-Kamerfractie zal mondeling reageren.

10. Motie: afdeling Steenberg Betreft: agendapunt 11

Tekst:

De VVD-fractie in de Tweede Kamer wordt uitgenodigd een amendement op de begroting voor ontwikkelingssamenwerking in te dienen t.a.v. de subsidiëring van de Nationale Commissie Ontwikkelingshulp en Bewustwording (NCO).

Toelichting:

Op een spreekbeurt d.d. 12-2-1990 voor de VVD-afdeling Oosterwijk verklaarde buitenland woordvoerder, drs. F. Weisglas, dat de VVD tegen de subsidiëring

van de NCO is.

Advies hoofdbestuur:

Zie het gestelde onder 9.

BIJLAGE I

Notitie van de commissie van Beroep van de VVD voor het hoofdbestuur.

In de bespreking van 28 november 1990 is ons gevraagd in een notitie-uiteen te zetten op welke wijze wij onze toetsing, met name ter zake van een beroep tegen ontzetting uit het lidmaatschap, uitoefenen en welke grenzen wij in acht nemen.

De commissie heeft in haar besluit van 18 oktober 1989 in de zaak van mevrouw P. Uildriks haar taak als volgt omschreven en begrensd:

„dat de commissie voorop stelt dat zij het aangevochten besluit dient te toetsen met inachtneming van de - in de rechtspraak ontwikkelde - regels die gelden voor het bindend advies, hetgeen betekent dat moet worden nagegaan of dit besluit voor wat de wijze van totstandkoming en de inhoud betreft niet in strijd is met wetten, statuten, reglementen en de eisen van redelijkheid en billijkheid.”

Met deze omschrijving, die pleegt te worden aangeduid als marginale toetsing, blijft de commissie in de pas met wat gebruikelijk is bij de grote verenigingen die de beroepsmogelijkheid aan een speciale commissie hebben overgedragen. Het is een misverstand dat bij die toetsing alleen procedurele aspecten aan de orde komen en iedere inhoudelijke beoordeling is uitgesloten.

Aan deze overdracht ligt de gedachte ten grondslag dat het om verschillende redenen niet wenselijk is met de behandeling en besluitvorming terzake van deze beroepen de algemene vergadering of het hoofdbestuur te belasten. In de eerste plaats zal doorgaans een dergelijk orgaan te groot zijn waardoor de behandeling en besluitvorming onwerkbaar wordt. Voorts wordt alom aanvaard dat, hoewel van rechtspraak in de eigenlijke, grondwettelijke, zin geen sprake is, ook de onderhavige procesgang onderworpen is aan beginselen van behoorlijke rechtspraak. Tot die beginselen behoren onafhankelijkheid en het inachtnemen van procedureregels. De commissie beoordeelt niet alleen procedurele aspecten, maar gaat ook na of door bemiddelingspogingen of anderszins is getracht het gerezen geschil tot een oplossing te brengen anders dan door ontzetting uit het lidmaatschap en of bij die bemiddelingspoging of evenwichtige wijze rekening is gehouden met de belangen van degene die uiteindelijk - wegens het uitblijven van een minnelijke oplossing - uit het lidmaatschap is ontzet.

Tenslotte moet worden beklemtoond dat juist in geschillen over de ontzetting uit het lidmaatschap de vanouds vooral door liberalen hoog geschatte individuele vrijheid en rechtsbescherming tegen publieke en private organisaties in het geding zijn en een deskundige en zorgvuldige behandeling vereisen.

BIJLAGE II

Advies van de ad-hoc werkgroep betreffende een lezerskringonderzoek van het VVD partijblad „Vrijheid en Democratie”.

Inleiding

Op 1 oktober 1990 verzocht de voorzitter van de VVD, mr. I. W. Opstelten, aan ondergetekenden zitting te nemen in een ad-hoc commissie die vorm en uitvoering moest geven aan een lezerskringonderzoek van „Vrijheid en Democratie”.

Bij brief van 22-10-1991 verklaarden zij zich bereid deze taak op zich te nemen en dienden zij een onderzoeksvoorstel in. Bovendien werden enkele afspraken betreffende de taak en status van de Commissie en de openbaarheid van het advies en de onderliggende stukken, in deze brief vastgelegd. De brief is als bijlage bij dit advies gevoegd.

In overleg en met toestemming van de opdrachtgever werd het NIPO, het Nederlands Instituut voor de Publieke

Opinie en het marktonderzoek b.v., opdracht gegeven volgens aanwijzingen van de Commissie een schriftelijk onderzoek onder de lezers te verrichten. Deze methode is gekozen op gronden van effectiviteit en kostenbeheersing. De uitkomsten van dit onderzoek alsmede een rapport van het NIPO bevattende enkele aanbevelingen, zijn bij dit advies gevoegd. Het omvat de volgende vier delen: Tekstrapport, Tabellendeel (totaal leden), Tabellendeel (kaderleden) en Letterlijke reacties op vraag 22. Het Tekstrapport bevat o.m. een omschrijving van de werkwijze, waarop in dit advies kortheidshalve niet wordt ingegaan. De Commissie kan instemmen met de werkwijze en de uitvoering van het onderzoek en acht de resultaten derhalve geschikt om er conclusies en aanbevelingen op te baseren.

Steekproef

Uit de „ad random” steekproef komt een leeftijdsbestand van de VVD naar voren die er als volgt uitzielt.

Tot en met 30 jaar	8%
31 t/m 50 jaar	32%
51 t/m 65 jaar	32%
ouder dan 65 jaar	27%
geen opgave	1%

Het aantal mannen bedraagt 71% en het aantal vrouwen 29%.

Het aantal kaderleden bedraagt 5% en de overige leden 95%.

Deze gegevens zijn van belang om de uitkomsten te kunnen beoordelen.

Resultaten

Als de leden van de VVD gevraagd wordt een rapportcijfer voor V&D op de schaal van 10 (hoog) tot 1 (laag) te geven, dan scoort het gemiddelde 6.4. Bekijkt men de reactie per leeftijdsgroep, dan blijkt er een oplopende schaal van 5.9 voor leden in de leeftijd tot en met 30 jaar naar 6.7 voor leden die ouder zijn dan 65 jaar te bestaan.

Naar de mening van de Commissie is deze score te laag en biedt het onderzoek aanknopingspunten voor verbetering. In het navolgende zal nader worden ingegaan op de resultaten van het onderzoek tegen de achtergrond van deze conclusie. Eerst echter ter relativering een paar kanttekeningen.

Wie een blad uitgeeft voor een zo brede groep als de leden van de VVD (oud-jong, hoog en laag opgeleid, kader en niet-kader) zal vrijwel altijd een breed spectrum aan reacties mogen verwachten. Niet iedereen kan altijd tevreden worden gesteld en de beste stuurlui staan aan wal. Voorts: hoewel de resultaten uitgedrukt zijn in exacte cijfers verdient het aanbeveling vooral naar trends, naar de globale lijn te kijken. Tenslotte, de doelstelling van een partijblad is altijd een kwestie van beleid: gaat het bij de redactie vooral om het verstrekken van informatie aan de leden of speelt het feit dat de pers mee leest een significante rol, gaat het vooral om het aan de partij binden van zittende, oudere leden of wordt het aantrekken en enthousiasmeren van jongere leden als een belangrijke doelstelling gezien, welke rol speelt de informatie aan het kader ten opzichte van die aan de overige leden, enzovoort. De Commissie acht zich wat het laatste betreft niet bevoegd tot oordelen, maar beveelt het hoofdbestuur wel aan dit soort aspecten zorgvuldig in overweging te nemen en eventueel keuzen te maken bij de formulering van een eventueel nieuw redactiebeleid.

Lezen

Uit het onderzoek blijkt dat 6 procent van de leden het blad nimmer onder ogen krijgt (wordt in de band weggegooid), terwijl 15 procent het niet leest. Het NIPO trekt de conclusie dat de VVD daarmee niet tevreden mag zijn. De Commissie onderschrijft die conclusie. Dit neemt overigens niet weg dat 72 procent van de lezers in iedere editie enkele artikelen of meer leest. Dit leidt tot de conclusie dat het bij de formulering van een eventueel nieuw redactiebeleid vooral zal moeten gaan om verbeteringen en niet om een totale verandering van beleid.

Soorten artikelen

De meest bruikbare gegevens voor het formuleren van een eventueel nieuw redactiebeleid zijn te vinden in de resultaten op de vragen over de soorten artikelen waarvoor de leden meer of minder aandacht vragen. Daarom wordt daarop hier uitvoerig ingegaan.

„Partijnieuws in de breedste zin des woords” scoort hoog voor wat betreft de behoefte aan meer informatie: 25 procent van de ondervraagden wil daarvan meer of veel meer in V&D aantreffen. Deze behoefte is algemeen onder de leden, zij het dat jongeren (51 procent) en kader (35 procent) er bovendien steken.

Ook „berichtgeving over de landelijke politiek” scoort hoog in dit opzicht: 37 procent wenst daarover meer of veel meer te lezen. Ook hier scoren jongeren tot 30 jaar (47 procent) en kader (49 procent) significant hoger.

Ook „berichtgeving over de Europese politiek” mag meer in V&D verschijnen: 25 procent van de lezers wenst dat. Vooral jongeren scoren hoger.

Ook meer of veel meer aandacht voor „regionieuws” wordt gevraagd: 24 procent. Opmerkelijk is dat vooral de lezers in het noorden van het land deze vraag melden: 35 procent. Daar staat overigens tegenover dat 15 procent van de lezers vindt dat het wat betreft dit soort artikelen minder of veel minder kan.

Vier soorten artikelen scoren ongeveer neutraal voor wat betreft de wens naar meer of minder informatie: „de column van de voorzitter”, „ingezonden brieven”, „aankondiging spreekbeurten” en „bestuursmededelingen”.

Er zijn vijf soorten artikelen die naar de mening van de ondervraagden minder aandacht verdienen. Deze worden in het navolgende besproken.

„Interviews”. 19 procent van de ondervraagden is van mening dat er minder of veel minder interviews in V&D moeten verschijnen. Ongeveer de helft van de ondervraagden acht het aantal interviews voldoende en 10 procent vindt dat er meer interviews moeten komen.

Een aanzienlijk percentage van de ondervraagden (29 procent) is van mening dat er minder of veel minder „congresverslagen” in V&D moeten worden gepubliceerd. Het percentage dat meer of veel meer van dit soort informatie wenst is vrijwel te verwaarlozen, zodat hier gesproken kan worden van een duidelijk signaal, ondanks het feit dat de helft van de lezers de informatie op dit gebied voldoende noemt. Opmerkelijk is overigens dat onder jongere leden tot en met 30 jaar minder wenst veel sterker spreekt (46 procent).

Ook het percentage ondervraagden dat vindt dat er minder of veel minder „beschrijvingsbrieven (congresvoorstellen)” in V&D moeten worden opgenomen is aanmerkelijk, namelijk 21 procent. 52 procent van de ondervraagden acht deze informatie voldoende. Ook hier onderscheiden de jongeren zich weer nadrukkelijk met 63 procent voldoende en 36 procent minder of veel minder.

De aparte rubriek „Vrouwen” dient volgens 18 procent van de ondervraagden minder of veel minder aandacht te krijgen, terwijl 7 procent meer aandacht wenst. Het is niet verwonderlijk dat deze score onder vrouwen omgekeerd ligt: 21 procent meer of veel meer en 12 procent minder of veel minder.

Een opmerkelijke uitslag geeft de vraag over de rubriek „JOVD” te zien: 25 procent van de jongeren wenst daarvoor meer aandacht, terwijl 38 procent van de jongeren tot en met 30 jaar minder aandacht wil. Voor de totale populatie zijn deze cijfers respectievelijk 7 en 17.

Leesgedrag

Het leesgedrag, dat wil zeggen de mate waarin bepaalde soorten artikelen ook daadwerkelijk worden gelezen, stemt in grote lijnen overeen met de aandacht die men voor die artikelen vraagt, zoals hierboven beschreven. Daarop zijn enkele opmerkelijke uitzonderingen. Zo worden artikelen over Europese politiek door 52 procent van de ondervraagden zelden of nooit gelezen, ondanks de wens naar meer informatie. De rubriek „Vrouwen” wordt door 66 procent van de ondervraagde vrouwen, die toch te kennen geven meer informatie in deze rubriek te wensen, zelden of nooit gelezen. Opmerkelijk is ook het aantal jongeren dat de JOVD-rubriek zelden of nooit leest: 69 procent.

Behoeft

Behalve de vragen over het leesgedrag en de aandacht die men nodig acht voor bepaalde soorten artikelen is ook geme-

ten welke behoefte men persoonlijk heeft aan bepaalde soorten artikelen. Het zal duidelijk zijn dat de antwoorden op deze drie vragen elkaar veelal grotendeels dekken. Toch is dat niet altijd het geval. Hieronder zullen de meest in het oog springende afwijkingen worden besproken.

Voor wat betreft de „column van de voorzitter” is de behoefte minder groot dan de aandacht die men voor dit onderwerp vraagt, dit geldt evenzeer voor „partijnieuws”, „berichtgeving over „Europese politiek”, „ingezonden brieven” en „bestuursmededelingen”. Zeer aanzienlijk lager ligt de behoefte aan de rubriek „spreekbeurten”. Voor wat de rubriek „JOVD” betreft doet zich het verschijnsel voor dat de persoonlijke behoefte van jongeren voor deze rubriek wat extremer meer en minder is dan bij de vraag over de gewenste aandacht, waardoor de score voor het antwoord „voldoende” veel kleiner wordt. Uit deze uitkomst blijken grote tegenstellingen in de vraag naar deze rubriek onder jongeren. Ten aanzien van de rubriek „Vrouwen” is het opvallend dat er evenveel vrouwen meer behoefte hebben aan deze rubriek (17 procent) dan vrouwen die daaraan minder behoefte hebben (18 procent). Daarmee wijkt deze uitslag in negatieve zin iets af van de uitkomst op de vraag naar de gewenste aandacht.

Uit deze afwijkende uitkomsten blijkt dat de ondervraagden bij de beantwoording van de vraag over meer of minder gewenste aandacht voor bepaalde soorten artikelen klaarblijkelijk hebben geredeneerd vanuit een door hen geïnterpreteerd partijbelang, terwijl het bij de vraag naar behoefte aan bepaalde soorten artikelen nadrukkelijk ging om hun eigen behoefte.

Kritiek

Het antwoord op de open vraag, aan degenen die van mening zijn dat zij niet voldoende informatie krijgen (24 procent van de ondervraagden), welke soort informatie wordt gemist bevat een aantal in het oog springende punten van kritiek. Zo wenst 12 procent van de ondervraagden „meer zelfkritiek/minder propagandistisch”, 10 procent „uiteenzettingen van de landelijke politiek”, 28 procent „meer duidelijkheid over de gang van zaken bij de VVD”, vindt 13 procent (de hoge score bij jongeren van 48 procent beïnvloedt dit cijfer in belangrijke mate) dat er dieper op zaken moet worden ingegaan en wenst 10 procent meer informatie over het beleid van andere partijen.

Vormgeving, frequentie, taalgebruik

Slechts 15 procent van de ondervraagden is van mening dat het formaat van het blad moet worden gewijzigd. Dit is een duidelijk teken dat het huidige tabloid formaat door de leden wordt gewaardeerd. Ook bestaat er weinig bezwaar tegen advertenties en zouden er naar de mening van de meeste ondervraagden wel meer advertenties mogen worden opgenomen.

Ook het taalgebruik wordt gewaardeerd, slechts 6 procent vindt het taalgebruik niet zodanig dat het blad gemakkelijk leesbaar is.

De verschijningsfrequentie (10 keer per jaar) wordt door een grote meerderheid van de ondervraagden juist geacht.

Voor wat betreft de vraag of er meer illustraties in het blad mogen is sprake van een glijdende schaal van jong naar oud. Van de jongeren beantwoordt 57 procent deze vraag positief, dalend naar 27 procent voor de ondervraagden die ouder zijn dan 65 jaar. In totaal beantwoordt 43 procent van de ondervraagden deze vraag positief, staat 35 procent er neutraal tegenover en is 13 procent negatief.

Over het algemeen wordt de omvang van het blad, het aantal pagina's, als juist ervaren.

Leesmotieven

Waarom lezers zich aan het lezen van een artikel zetten is onderzocht door een vraag over de leesmotieven. Het blijkt dat 65 procent een artikel gaat lezen omdat het naar verwachting interessante informatie bevat, terwijl 55 procent zich door een aandachttrekkende kopregel laat verleiden.

Voor het overige zijn de antwoorden op deze vraag voor de hand liggend, zij het dat de zeer lage (2 procent) score voor

actualiteit opvalt. Dit is overigens verklaarbaar voor een periodiek dat 10 keer per jaar uitkomt.

Oordeel over het blad

Er is aan de ondervraagden een aantal kwalitatieve vragen voorgelegd die enige nadere informatie geven over het oordeel van de leden over het blad. Daarover is in het Tekstrapport een lijst met gemiddelde scores opgenomen (van 5 hoog naar 1 laag). Voor zover deze scores nog informatie bevatten die in het voorgaande niet aan de orde is geweest of daarmee in strijd is, gaan wij daarop hieronder nader in.

Het blijkt dat men de informatie in het blad als nuttig ervaart (3.74), de informatie wordt redelijk duidelijk en actueel geacht (3.40 en 3.36). Ook de overzichtelijkheid kan er nog net mee door (3.24). De score op de stelling „de leden komen genoeg aan het woord is echter onvoldoende (3.08), terwijl de stelling „het blad ziet er leuk uit” slechts 2.57 scoort. Deze twee laatste uitkomsten analyseren wij hieronder.

Slechts 29 procent van de ondervraagden reageert positief op de stelling „leden komen genoeg aan het woord”. 25 procent is het daarmee eens noch oneens en 52 procent is het oneens met de stelling. Aan degenen die het oneens met de stelling zijn is een nadere kwalificatie gevraagd. Daarbij springen de volgende meningen eruit. „Leiders te veel aan het woord (26 procent), mening/kritiek van leden is belangrijk (20 procent), rubriek voor ingezonden brieven is te klein/leden te weinig aan het woord (10 procent), selectief aan het woord laten/alleen scherpe duidelijke info (17 procent).

Slechts 12 procent van de ondervraagden is van mening dat het blad „er leuk uit ziet”, 35 procent staat daar neutraal tegenover en 41 procent is het oneens met deze stelling. Analyseert men de mening van degenen die het oneens zijn, dan komt men tot de volgende meest voorkomende uitspraken: „saai/somber/oudbollig” (31 procent), „geen goede vorm/formaat/leest onhandig” (13 procent), „nodigt niet uit tot lezen” (8 procent), „politiek blad hoeft ook niet leuk te zijn/het is informatie” (18 procent), „niet representatief” (16 procent). Opgemerkt kan nog worden dat het vooral jongere leden zijn die een ander formaat wensen en dat vooral de oudste leden het blad niet representatief achten.

Open vraag

Aan het eind van het onderzoek is een open vraag gesteld die als volgt luidt: „Als u nog opmerkingen heeft ten aanzien van het blad Vrijheid en Democratie die nog niet aan de orde zijn geweest kunt u die hieronder kwijt”. De antwoorden op deze vraag 22 zijn in hun geheel in een apart deeltje gebonden. De antwoorden zijn niet kwantificeerbaar, maar zijn door het spontane karakter wel de moeite waard. Opvallend is overigens het hoofdzakelijk negatieve karakter van de opmerkingen. Op basis van het goed en kritisch doorlezen ervan vermeldt het NIPO in het Tekstrapport enkele punten die eruit springen. Omdat dit naar de mening van de Commissie, een goede verwoording is, wordt de formulering van het NIPO hier overgenomen.

„Het partijblad wordt vaak omschreven als een weinig kritisch blad, het zou allemaal wat pittiger kunnen, wat minder oubollig (ons kent ons/te zelfgenoegzaam) met meer discussie over het reilen en zeilen van de partij (zelfkritiek) in plaats van hiep, hiep, hoera stemming, wat hebben we het weer goed gedaan terwijl de berichten uit de landelijke media anders doen vermoeden. Door een lid wordt de kritiek verwoord middels een uitspraak van Willem Elsschot: „Niets is minder boeiend dan een gezelschap dat het helemaal eens is”. Door de regels heen is er veel kritiek op het uiterlijk van het blad. Een kleurtje zou welkom zijn en het geheel moet wat minder saai en dor en liefst op magazine-formaat. Liever kwaliteit dan kwantiteit, liever korter, duidelijker, geen lange verhalen”. Einde citaat.

Advies

Zoals reeds in het begin van dit advies is gesteld, is het oordeel van de leden van de VVD over Vrijheid en Democratie zodanig dat verbeteringen moeten worden aangebracht. Door de veelheid van informatie die onderzoek oplevert is het ook mogelijk het redactiebeleid zodanig aan te passen dat die verbeteringen

daadwerkelijk kunnen worden aangebracht. Daarbij gaat het zowel over de vorm als de inhoud van het blad.

Om met één woord het karakter van de verbetering aan te geven kiest de Commissie voor het woord „moderniseren”.

Wat de vorm betekent houdt dat woord in: handhaving van het tabloid-formaat, gebruik van moderne lettertypen en opmaak, wat meer goede illustraties, kortere artikelen, pregnante koppen, eventueel het gebruik van een steunkleur. Om de opmaak te karakteriseren: helder, stijlvol, flexibel. De Commissie adviseert daarvoor een goede professionele tijdschriftenontwerper in te schakelen, die gedurende de eerste tijd de redactie begeleidt bij de opmaak. Wat de illustraties betreft kan zowel gebruik worden gemaakt van goede foto's als van tekeningen. Bedacht dient evenwel te worden dat goede illustratoren dun gezaaid zijn en dat beter geen tekeningen kunnen worden gebruikt dan zouteloze en niet professionele illustraties. Dit neemt niet weg dat het de moeite waard is iemand te zoeken omdat op deze wijze een luchtig en zo mogelijk humoristisch accent kan worden aangebracht.

De omvang, het aantal pagina's, kan gelijk blijven, maar mag ook iets minder zijn. Zolang advertenties niet overheersen mogen meer advertenties worden geplaatst.

Er is geen reden, althans niet voortkomend uit dit onderzoek, om de frequentie te wijzigen.

De algemene teneur ten aanzien van de inhoud van Vrijheid en Democratie is dat er minder bestuurlijke informatie en meer goede, kritische en onderbouwde artikelen moeten worden geplaatst. Hoofdonderwerpen daarbij dienen te zijn de landelijke politiek, de positie van de partij ook ten opzichte van andere partijen, in iets mindere mate Europese politiek en regionaal nieuws (regionale pagina's?). Minder dan thans dienen daarbij politieke of bestuurlijke kop-

stukken in interviews aan het woord te zijn. De behoefte aan uitvoerige verslagen van partijbijeenkomsten is zeer gering, reden om deze te vervangen door korte informatieve berichten over de besluitvorming. Gezocht moet voorts worden naar een mogelijkheid om de beschrijvingsbrieven op een andere wijze dan als onderdeel van V&D bij het geïnteresseerde lid te bezorgen, danwel de beschrijvingsbrief als losse bijlage bij het blad te voegen. Scherpzinnige analyses, ook als deze kritisch zijn ten opzichte van de eigen partij of haar woordvoerders, dienen een ruimere plaats te krijgen. Ook de stem van de leden moet duidelijker doorklinken. De leden vragen om serieus te worden genomen: minder propaganda en meer informatie. Ook dat is een vorm van modernisering.

Het verdient daarom aanbeveling te overwegen de redactie, binnen het kader van een duidelijke taakopdracht in bovengenoemde zin, voor wat betreft het uitvoerende beleid een onafhankelijker positie ten opzichte van het partijbestuur te geven. Daardoor zal de redactie meer dan thans het geval is de tolk van de leden kunnen worden.

Tenslotte stelt het NIPO voor om een vervolgonderzoek te verrichten na implementatie van veranderingen. De Commissie is van mening dat dit zinvol kan zijn maar wijst erop dat een dergelijk onderzoek eerst na enige tijd, bijvoorbeeld een jaar, zinvol is aangezien eerst dan blijkt wat er beklijft van de nieuwe aanpak.

De Commissie is van mening dat wanneer in deze geest Vrijheid en Democratie gemoderniseerd wordt, de betrokkenheid van de leden bij het blad en daarmee bij de partij vergroot wordt.

De Commissie,

M. Wigman T. P. Monkhorst
Heiloo 's-Gravenhage

E. L. Hozee
Hengelo

15 januari 1991

Door de Kandidaatstellingsraad van de VVD van 23 maart 1991 is de volgende lijst van kandidaten vastgesteld t.b.v. de verkiezing van leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal op 27 mei a.s.:

1. Luteijn	17. Van den Oosten
2. Van Graafeiland	18. De Blécourt-Maas
3. Van der Werff	19. Lodewijks
4. Ginjaar	20. Zevenbergen
5. Verbeek	21. De Hart
6. Heijne Makkreel	22. Spruit
7. Van Boven	23. Van Blerck-Woerdman
8. Van Leeuwen-Schut	24. Weide
9. Talsma	25. Dake
10. Heijmans	26. Steinz
11. Hilarides	27. Verstegen
12. Korthals Altes	28. Fleskens
13. Van den Broek-Laman Trip	29. Nieuwland
14. Baljé	30. Steengracht van Oostcapelle
15. De Beer	31. Ten Brink
16. Van Aardenne	32. Groen

VVD. DE ENIGE LIBERALE PARTIJ VAN NEDERLAND.